

Opinnäytetyö

Miten jalkapallossa prässätään?

Jalkapalloviittomia kaikille

Maarit Widberg-Palo

**Tulkki AMK
(240 op)**

Marraskuu 2020

**HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU**

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Tulkkaus ja kielellinen saavutettavuus

Tekijä: Maarit Widberg-Palo
Opinnäytetyön nimi: Miten jalkapallolla prässätään? Jalkapalloviittomia kaikille
Sivumäärä: 33 ja 6 liitesivua
Työn ohjaaja: Zita Kóbor-Laitinen
Työn tilaaja: Viittomakielialan Osuuskunta Via / Mervi Kurvinen

---

Opinnäytetyön tavoitteena oli kerätä jalkapallon hyökkäys- ja puolustuspeliin liittyviä viittomia 47 suomenkielisen termin pohjalta sekä osoittaa viittottujen esimerkkien kautta, miten kyseiset viittomat tuotetaan pelitilanteessa.

Opinnäytetyöni pohjana on terminologinen käsiteanalyysi, jonka tehtävänä on selvittää ja kuvata tiettyyn kokonaisuuteen kuuluvat käsitteet ja niiden suhteet toisiinsa (Nuopponen 2009). Tässä opinnäytetyössä käyttämäni menetelmä on deskriptiivinen sanastotyö eli käytettävän termistön ja käsitteistön kuvaaminen.

Opinnäytetyö oli luonteeltaan laadullinen, koska aineisto kerättiin ryhmähaastattelussa, jossa oli mukana kolme äidinkieleltään viittomakielistä jalkapalloa harrastavaa kuuroa. Heidän lisäksi viittomien vastine-ehtotuksia kommentoi kymmenen muuta viittomakielentaitoista henkilöä.

Viittomat ja käsitteiden selitykset tallennettiin viittomakielten kansalaisenkirja Signwikiin. Hyökkäyspeliin liittyvistä termeistä (n=32) kertyi 88 viittomavideota ja puolustuspeliin liittyvistä termeistä (n=15) 43 viittomavideota. Kaiken kaikkiaan Signwikin Jalkapallo-luokkaan tallennettiin siis 131 viittomaa.

Työn tilaajana oli Viittomakielialan Osuuskunta Via, jolla on pitkä kokemus termipankkityöskentelystä. Via huolehtii tulkkauspalvelun laadusta muun muassa tukemalla työntekijöidensä kouluttautumista, joten tällaiset erityissanastoa kartoittavat tutkimukset ovat Vialle hyödyllisiä.

Jalkapallossa on paljon kuvailevia viittomia samaan tapaan kuin esimerkiksi golfin viittomissa. Viittoman tuottaminen riippuu aina vallitsevasta tilanteesta, esimerkiksi siitä, miten pelaaja on sijoittunut suhteessa toiseen pelaajaan ja mihin suuntaan hän liikkuu seuraavaksi. Myös ympäristö, jossa viittoma tuotetaan, vaikuttaa viittoman valintaan.

Asiasanat: suomalainen viittomakieli, jalkapallo, hyökkäyspeli, puolustuspeli

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Degree Programme in Interpreting and Linguistic Accessibility

---

Author: Maarit Widberg-Palo
Title: How to press in football? Football signs for all
Number of Pages: 33 and 6 attachment pages
Supervisor: Zita Kóbor-Laitinen
Subscriber: Via Sign Language Sector Cooperative / Mervi Kurvinen

---

The aim of the thesis was to collect signs related to the attack and defense game of football on the basis of 47 Finnish terms and to show, through the cited examples, how these signs are produced in a game situation.

My thesis is based on terminological concept analysis, the task of which is to find out and describe the concepts belonging to a certain entity and their relations to each other (Nuopponen 2009). The method I use in this thesis is descriptive vocabulary work, ie describing the terminology and concepts used.

The thesis was qualitative in nature, as the material was collected in a group interview involving three deaf people using sign language as their mother tongue. In addition to them, the raw videos were commented on by ten other sign language speakers.

Signs and explanations of concepts were stored in the Civic Dictionary of Sign Languages on Signwiki. There were 88 signage videos related to offensive game-related terms (n = 32) and 43 signage videos related to defensive game-related terms (n = 15). In total, 131 signs were recorded in the Football category on Signwiki.

The client of the work was Via Sign Language Sector Cooperative, which has a long experience in collecting in term bank. Via takes care of the quality of the interpretation service, among other things, by supporting the training of its employees and studies of special vocabulary are beneficial for Via.

There are a lot of descriptive signs in football the same way as for example in golf signs. The production of a sign always depends on the prevailing situation, for example, how the player is positioned in relation to another player and in which direction he moves next. The environment in which the sign is produced also influences the choice of sign.

Keywords: Finnish Sign Language, football, offensive game, defense game

SISÄLLYSLUETTELO

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	5
1.1	Tilaaajan esittely.....	7
1.2	Suomalaisen viittomakielen sanastot verkossa.....	8
1.3	Aiemmat sanastotyöt	8
2	KATSAUS TIETOPERUSTAAN	10
2.1	Sanastotyö.....	10
2.2	Haastattelu menetelmänä	11
2.3	Jalkapallo lajina ja sanastona.....	11
2.4	Viittomakielisen videon laatukriteerit.....	12
3	AIHEEN RAJAUS JA AINEISTON KERÄÄMINEN	14
3.1	Aiheen rajaus ja informantit.....	14
3.2	Aineiston kerääminen.....	15
3.3	Videoiden kuvaaminen ja siirtäminen Signwikiin	19
4	JALKAPALLON HYÖKKÄYS- JA PUOLUSTUSPELIN VIITTOMAT SUOMALAISESSA VIITTOMAKIELESSÄ JA NIIDEN KÄYTTÖ	21
4.1	Hyökkäyspelin viittomat.....	21
4.2	Puolustuspelein viittomat	24
5	POHDINTA	25
5.1	Haasteet jalkapalloviittomien tuottamisessa	25
5.2	Prosessin eri vaiheet	27
5.3	Lopuksi.....	28
	LÄHTEET	32
	LIITTEET.....	33

1 JOHDANTO

Minulla on kaksi viittomakielistä kuuroa tytärtä, jotka olivat opinnäytetyöprosessin alkaessa 11-vuotiaita ja harrastaneet siihen mennessä jalkapalloa nelisen vuotta. Heillä on harjoituksissa ja otteluissa mukana viittomakielen tulkit. Tulkkien vaihtuvuus on ollut hyvin suurta, ja viittomavalintoja on yhtä suuri määrä. Olen usein jutellut tulkkien kanssa treenien jälkeen uusista termeistä ja niihin sopivista viittomista. Olemme tyttärieni kanssa myös usein miettineet, miten seuraavaan tilaukseen tuleva tulkki voisi saada tietoonsa uuden viittoman. Joskus lapsi ei ole ymmärtänyt, mitä tehdä, koska tulkit viittovat eri tavalla.

Lapsi käyttää kokemukseni mukaan viittomakielen tulkkia eri tavalla kuin aikuinen. Aikuisena osaan tukea tulkkia hänen työssään ja antaa uusia viittomia tai aiemmin käytettyjä viittomia. Lapseni eivät vielä tee niin. Vaikka heillä on ollut tulkkipäätös jo vuoden ikäisestä alkaen, heidän tulkinkäyttötaitonsa eivät ole vielä aikuisen tasolla.

Kuurojen yhteisössä on aktiivista toimintaa futsalissa, jossa sekä naisilla että miehillä on maajoukkueet. Suomen Kuurojen Urheiluliitto järjestää futsalturnauksia SM-tasolla. Kuurot pelaajat harjoittelevat tahoillaan kuulevien kanssa. Kuurojen futsalin SM-kisoissa on tulkki mukana, koska tuomarit ovat kuulevia. Sen sijaan jalkapallotoimintaa ei varsinaisesti ole, vaan yksittäisiä jalkapallon harrastajia, jotka ovat tahollaan pelanneet kuulevien jalkapallojoukkueissa. Olen mukana eräässä Facebook-ryhmässä, jossa on kuulovammaisten lasten vanhempia, jotka ovat maininneet lastensa harrastavan jalkapalloa kuulevien seuroissa.

Entinen jalkapalloilija Jussi-Pekka Savolainen (2017) toteaa jalkapalloblogissaan, ettei arkikieli välttämättä riitä kuvaamaan jalkapallossa esiintyviä käsitteitä tarpeeksi täsmällisesti, vaan tarvitaan jalkapallon erikoiskieli, jalkapallosanasto. Hän kirjoittaa esimerkiksi käsitteestä pallonhallinta seuraavaa:

Jos toinen henkilö puhuu jalkapallossa pallonhallinnasta silloin kun joukkueella on pallo hallussaan, ja toinen tarkoittaa sillä pelaajan kykyä hallita palloa, niin silloin näiden kahden henkilön on hankala kommunikoida keskenään, tai ainakin se vaikeutuu.

Tosielämässä tämä voi tarkoittaa, että jos valmentajalla ja viittomakielen tulkilla on eri käsitys jostakin sanasta, se vaikuttaa auttamatta tulkkaustilanteeseen. Jos tulkki on

itse harrastanut jalkapalloa, hänellä on todennäköisesti sama käsitys kuin valmentajalla. Suomen viittomakielten verkkosanakirja Suvissa (2018) on kolme eri viittomavastinetta käsitteelle HALLITA (kuva 1). Suomen viittomakielten kansalaissanakirja Signwikissä (2013) löytyy yksi HALLITA viittoma, joka löytyy myös Suvista (kuva 2).

Kuva 1. Hallita-viittoman kolme variaatiota (Suvi 2018)

Kuva 2. Hallita-viittoma (Signwiki Suomi 2013)

Viittomakielen tulkki, joka ei ole välttämättä natiivi viittoja, voi ehkä käyttää jotakin ylläolevasta kolmesta viittomasta. Onko sen merkitys juuri sama kuin valmentaja tavoittelee? Käyttävätkö kaikki viittomakielen tulkit samaa viittomaa?

Näistä pohdinnoista heräsi halu koota yhteen paikkaan jalkapalloon liittyviä viittomia. Päädyin kaksiosaiseen opinnäytetyöhön: jalkapallosanastoon, joka käsittää 47 termiä, sekä niiden viitottujen määritelmien eli vastineiden keräämiseen natiivi viittojilta ja

merkitysten avaamiseen viittomakielellä esimerkkien eli selitteiden kautta. Muun muassa opinnäytetyön otsikossa oleva prässääminen on eräs puolustuspeliin liittyvä tapa, ja sen viitottu selite löytyy esimerkkivideoista. Termin suomenkielinen selite löytyy Signwikistä määritelmävideon alapuolella. Opinnäytetyöni tutkimuskysymyksiä ovat:

1. Millaisia viittomia suomalaisessa viittomakielessä on jalkapallon hyökkäys- ja puolustuspelissä?
2. Miten nämä viittomat tuotetaan pelitilanteissa?

Opinnäytetyöstäni hyötyvät sekä viittomakielen tulkit että jalkapalloa harrastavat kuurot. Lisäksi työn tuloksia, jalkapalloviittomia ja tietoa niiden käytöstä pelitilanteissa voivat hyödyntää kuurojen jalkapallovalmentajat, joukkueen toimihenkilöt ja joukkuekaverit.

Opinnäytetyöni rakentuu seuraavasti: luvussa kaksi tarkastelen sanastotyötä ja jalkapalloa lajina sekä viittomakielisen videon laatukriteereitä. Luvussa kolme käsittelen aiheen rajausta ja aineiston keräämistä. Neljännessä luvussa esittelen keräämiäni viittomia ja viidennessä luvussa pohdin jalkapalloviittomien tuottamisen haasteita sekä sanastotyön eri vaiheita.

1.1 Tilaaajan esittely

Opinnäytetyöni tilaajana on Viittomakielialan Osuuskunta Via, joka on valtakunnallinen tulkkaus- ja opetuspalveluita tarjoava yritys. Viassa on noin sata työntekijää, joista suurin osa on viittomakielen tulkkeja. Via huolehtii tulkkauspalvelun laadusta muun muassa tukemalla työntekijöidensä kouluttautumista, joten tällaiset erityissanastoa kartoittavat tutkimukset ovat Vialle hyödyllisiä. Työskentelen Viassa koulutus suunnittelijana ja työnohjaajana sekä pian valmistuvana viittomakielen tulkkina, joten olen tietoinen tällaisen sanastotyön tarpeesta viittomakielialalla.

Vialla on myös laaja kokemus termipankkityöskentelystä. Vian termipankki oli käytössä vuosina 2004–2019. Pankkiin on tallennettu useita tuhansia eri alojen termejä tietueiksi, jotka ovat sekä viittomakielellä että suomeksi. (Lakner 2014.) Termien keruutyötä tekivät tulkit yhdessä asiakkaiden kanssa. Haluan hyödyntää tätä kokemusta ja osaamista opinnäytetyössäni, koska tarkoitukseni on viittoman

esittämisen lisäksi selittää käsitteiden merkitys viittomakielellä suomenkielisen vastineen lisäksi.

1.2 Suomalaisen viittomakielen sanastot verkossa

Signwiki on suomalaisen ja suomenruotsalaisen viittomakielten verkossa oleva kansalaissanakirja, johon kielenkäyttäjät saavat lisätä viittomia. Sivusto on perustettu osana Koneen Säätiön rahoittamaa Suomalaisten viittomakielten korpus- ja kansalaissanakirjahanketta vuosina 2013–2015. Hankkeessa olivat mukana Kuurojen Liiton lisäksi Humanistinen Ammattikorkeakoulu sekä Islannin Kuurojen ja huonokuuloisten kommunikaatiokeskus. Hankkeen päätyttyä sivustojen ylläpitovastuu on Kuurojen Liitolla. (Signwiki Suomi 2013.)

Tällä hetkellä Signwikistä löytyy 132 luokkaa ja yli 6000 suomalaisen viittomakielen viittomaa. Suomenruotsalaisessa viittomakielessä on 30 luokkaa, joissa on yhteensä 1692 viittomaa. (Taalas 2020a.)

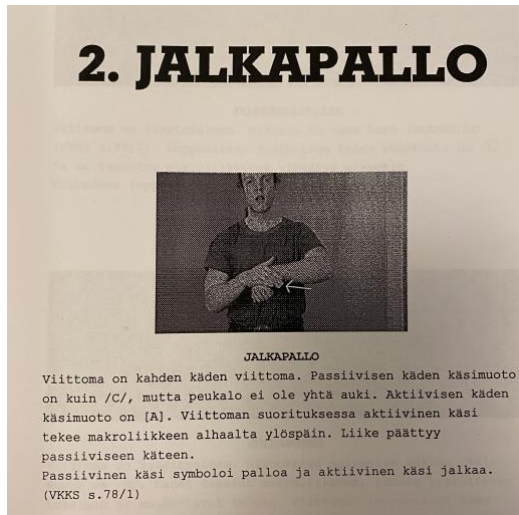
Suomen viittomakielten verkkosanakirja Suvi on avattu vuonna 2003 Kuurojen Liiton, Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen (nyk. Kotimaisten kielten keskus) ja ohjelmistoyritys Sinisen Meteoritin välisenä yhteistyönä. Suomenruotsalaisen viittomakielen sivusto avattiin vuonna 2015. Helmikuussa 2018 julkaistiin Suv:n mobiiliversio. (Suvi 2018.) Sivustolta ja sovelluksesta löytyy noin 8000 viittomaa (Savolainen 2020). Suv:ssa voi tehdä viittomahaun joko suomeksi tai viittomakielen rakennepiirteiden avulla.

1.3 Aiemmat sanastotyöt

Viittomakielialalla on tehty useita sanastokeruutöitä, ja esimerkiksi urheiluun liittyvää sanastoa on koottu muutamassa opinnäytetyössä. Isomäki ja Metsola (1994) keräsivät opinnäytetyöhönsä urheiluviittomia salibandysta, koripallosta ja jalkapallosta. Mukana on 10 jalkapalloiluun liittyvää viittomaa, jotka on lisätty opinnäytetyöhön valokuvin: JALKAPALLO, JALKAPALLOILIJA, KULMAPOTKU, MAALIVAHTI, PAITSIO, PUOLIAIKA, RANGAISTUSPOTKU, TOLPPA, VAPAAPOTKU ja YLÄRIMA. Sen lisäksi on 14 palloilulajeissa yleisesti käytettävää viittomaa: AIKALISÄ, CUP, EROTUOMARI, ERÄ, ERÄTAUKO, HYÖKKÄÄJÄ, KUVIO, JÄÄHY, MAALI, OTTELURANGAISTUS, PUOLUSTAJA, SYÖTTÖ, TURNAUS ja VASTUSTAJA. Näitä

viittomia on kuviin piirrettyjen viivojen lisäksi kuvailtu sanallisesti kirjoittamalla (kuva 3).

Kuva 3. Jalkapallo (Isomäki ja Metsola 1994)

Urheilulajeista, joissa käytetään viittomakieltä tai viittomakielen tulkkausta, on tehty erilaisia opinnäytetöitä. Peräsaari ja Irmasto (2020) ovat keränneet ringetteen ja koripalloon liittyviä viittomia sekä tutkineet, miten kyseisten lajien pelitilanteita kuvaillaan viittomakielellä. Kuronen (2012) keräsi opinnäytetyöhönsä 249 salibandyviittomaa, jotka on tallennettu DVD-levylle. Pietilä (2012) selvitti opinnäytetyössään kuvailevia verbejä futsalin pelitilanteiden kerronnassa. Siinä käytettiin videoleikkeitä futsalin pelitilanteista, joiden pohjalta haastateltavat viittoivat pelin tapahtumista.

Suomen Palloliiton (2017) sivuilta löytyy lyhyt video kuulevien maajoukkueen pelaajien viittomista jalkapalloviittomista, jotka eivät ole sellaisenaan käytettävissä, koska ne eivät vastaa yleisiä viittomiskäytäntöjä. Videolla olevien viittomien oikeaa tuottamista ei ole ilmeisesti tarkistettu äidinkieleltään viittomakieliseltä. Signwikistä löytyy muutama jalkapalloon liittyvä viittoma, jotka on sijoitettu Urheilu-luokkaan (Signwiki Suomi 2013). Muita jalkapalloon liittyviä viittomistoja en löytänyt.

2 KATSAUS TIETOPERUSTAAN

2.1 Sanastotyö

Suurin osa viestinnästä perustuu yleiskieleen. Erityisaloilla tarvitaan erikoistiedon lisäksi kyseisen ammattialan sanastoa, jonka tarkoituksena on muun muassa varmistaa, että alalla toimivat ihmiset ymmärtävät toisiaan alaan liittyvissä viestintätilanteissa. Tällaisille ammattialan sanastoille on tyypillistä tiettyjen sovitujen termien käyttö. (Sanastokeskus 2006.) Terminologisesta sanastotyöstä on hyötyä paitsi termien selkeyttämisessä myös yhteisymmärryksen luomisessa käsitteistä ja niiden välisistä suhteista. Opinnäytetyöni tähtää tähän.

Opinnäytetyöni pohjana on terminologinen käsiteanalyysi, jonka tehtävänä on selvittää ja kuvata tiettyyn kokonaisuuteen kuuluvat käsitteet ja niiden suhteet toisiinsa (Nuopponen 2009). Tässä opinnäytetyössä käyttämäni menetelmä on deskriptiivinen sanastotyö eli käytettävän termistön ja käsitteistön kuvaaminen. Sen vastakohtana on normatiivinen sanastotyö eli käsitteitä ja termistöjä yhtenäistävä tai standardisoimaan pyrkivä. Sanakirjan deskriptiivisyyteen kuuluvat myös muun muassa sanojen erilaiset käyttötavat, merkitykset sekä tiedot sanan yleisyydestä ja harvinaisuudesta. (Grönros 2013, 36.) Pysin opinnäytetyössäni nostamaan esille kunkin termin viittoman, merkityksen sekä kyseisen viittoman käytön esimerkin tai esimerkkien kautta.

Terminologinen sanastotyö on projektiluontoista. Ennen kuin sanastotyö aloitetaan, on luotava selkeä tavoite ja tietty aikataulu samalla huomioiden rajalliset resurssit. Sanaston laajuus on rajattava selkeästi, koska työskentely liian laajan sanaston kanssa johtaa helposti muun muassa epäyhtenäisyyksiin ja vie myös paljon aikaa. Käsitteitä valittaessa aineistosta pyritään keräämään kaikki ne ilmaisut, joita voisi käyttää. (Suonuuti 2006.) Opinnäytetyössäni on selkeä tavoite: jalkapalloviittomien keräämisen lisäksi niiden taltioiminen viitottuna sekä yksittäin että esimerkkien kautta. Resurssit ovat rajalliset jo sen vuoksi, että termejä on runsaasti ja aiheen raja on pakko tehdä jollakin perusteella. Aikataulussa on myös pakko pysyä, jos haluaa opinnäytetyön valmiiksi tiettyyn ajankohtaan mennessä.

2.2 Haastattelu menetelmänä

Opinnäytetyöni on luonteeltaan laadullinen. Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (2009, 164, 205) toteavat muun muassa haastattelun sekä ihmisten käyttämisen tiedon keruun välineenä olevan eräitä laadullisen tutkimuksen tyypillisiä piirteitä. Haastattelu valitaan kirjoittajien mukaan käytettäväksi menetelmäksi muun muassa sen vuoksi, että tutkimuksen aihe saa aikaan monipuolisia vastauksia. Haastattelin opinnäytetyössäni informantteja, jotka ovat jalkapalloa pitkään harrastaneita natiiviviittoja. Esittelen informantit lyhyesti luvussa 3.1.

Valitsin haastattelun toteuttamistavaksi ryhmämuotoisen avoimen haastattelun, joka on Hirsjärven ym. (2009, 209) mukaan kaikista haastattelun muodoista lähimpänä keskustelua. Haastattelu sopii Metsämuurosen (2006, 113) mukaan tiedonkeruun menetelmäksi erityisesti silloin, jos aiheesta halutaan saada kuvaavia esimerkkejä. Valitsin haastattelun opinnäytetyöni aineistonkeruun menetelmäksi, koska tavoitteenani oli saada mahdollisimman luonnollinen keskusteluaineisto. Halusin haastattelujen kautta löytää yleisimmin käytetyt termit ja viittomat niihin sekä esimerkit viittomien käytöstä. Kaikki kolme informanttia olivat hyvin perillä alasta harrastuksen kautta, toisin kuin minä. Jos olisin keskustellut kunkin kanssa yksitellen, tulokset eivät ehkä olisi olleet yhtä monipuolisia. Hirsjärvi ym. (2009, 210) toteavat myös ryhmähaastattelun olevan tehokas tiedonkeruun muoto, koska silloin saadaan tietoja usealta henkilöltä yhtä aikaa. Ryhmän jäsenet voivat auttaa toisiaan esimerkiksi muistamaan jonkin asian, tai korjata väärinymmärryksiä.

Tämän opinnäytetyön aineisto on kerätty avoimen haastattelun lisäksi elisitaatiomenetelmällä, jonka Sandman (2013, 59) määrittelee aineiston keräämiseksi kysymällä sanoja tai lauseita joko suoraan tai kyselylomakkeiden avulla. Keräsin opinnäytetyössä tarvitsemani viittomat sormittamalla informanteille suomenkielisiä sanoja. Elisitaatio ja avoin ryhmähaastattelu aineistonkeruun menetelminä täydentävät toisiaan.

2.3 Jalkapallo lajina ja sanastona

Jalkapallon historia ulottuu vuoteen 2000 ennen ajanlaskumme alkua, jolloin Kiinassa pelattiin cuju-nimistä peliä (cu=potkaista, ju=jalalla). Antiikin Kreikassa ja Roomassa sotilaat pelasivat pallopelejä ylläpitääkseen sotilaallista ja fyysistä kuntoa.

Suorakaiteen muotoisen jalkapallokentän koko on ikäluokasta ja pelistä riippuen noin 80 x 100 metriä. Kentän molemmissa päädyissä oleva jalkapallomaali on noin 7,3 metriä leveä ja 2,4 metriä korkea. Aikuisten otteluissa kentällä on tavallisesti 11 kenttäpelaajaa sisältäen maalivahdin. Junioripeleissä on vähintään viisi ja enintään 11 kenttäpelaajaa. Aikuisten otteluissa on kaksi 45 minuuttia kestävästä puoliaikaa, joiden välissä on 15 minuutin tauko. (Scolik 2017.)

Kullakin joukkueen pelaajalla on oma paikkansa ja tehtävänsä. Joukkueen pelisuunnitelma on yhdistelmä taktiikasta ja pelijärjestelmästä. Pelijärjestelmä ilmaistaan esimerkiksi kolmella numerolla 4-4-2, jossa mainitaan puolustajien, keskikenttäpelaajien ja hyökkääjien määrä. (Scolik 2017, 89.)

Jalkapallo ja futsal muistuttavat toisiaan, mutta ovat kuitenkin erilaiset. Futsalia pelataan sisällä, ja kentällä on neljän pelaajan lisäksi maalivahti. Jalkapalloa pelataan ulkona ja kentällä on enemmän pelaajia, joiden määrät olen kuvaillut tämän luvun alussa. Futsalissa ei esimerkiksi käytetä käsitettä *puolenvaihto*, joka on tyypillinen jalkapallolle. Vastaavasti viittomat eivät eroa toisistaan kovin paljon, ja kummallakin on lajinomaisia viittomia.

2.4 Viittomakielisen videon laatukriteerit

Koska Signwiki on kansalaissanakirja, kuka tahansa kielenkäyttäjistä saa lisätä videoita sinne. Tällöin jokaisen on huolehdittava riittävän hyvänlaatuisesta videosta. Kynnys videoiden lähettämiseen on tarkoituksella pidetty matalana, jotta mahdollisimman moni rohkaistuu lähettämään videoita Signwikiin. Tämän vuoksi Signwikiin siirrettyjen videoiden laatu ei ole aina yhtä korkea kuin verkkosanakirja Suviin siirrettyjen videoiden. Signwikin työryhmä seuraa säännöllisesti Signwikiin siirrettyjä videoita. Mikäli laadussa havaitaan huomattavia puutteita, työryhmä on yhteydessä videon lähettäjään ja neuvoo tarvittaessa videon uusintakuvauksessa. (Taalas 2020b.)

Viitottuja videoita julkaistaessa on huomioitava muutama olennainen asia. Kotimaisten kielten keskuksen viittomakielten lautakunta (2015) on julkaissut oppaan viittomakielisen videon laatukriteereistä, joista poimin muutaman opinnäytetyöni kannalta olennaiset asiat. Näitä ovat tekstilaji ja rekisteri, kohderyhmä ja videointi. Tekstilaji vaikuttaa kielellisiin ratkaisuihin. Sketsi, kirkolliset toimitukset ja tv-uutiset

viitotaan kaikki eri tavalla. (Kotimaisten kielten keskuksen viittomakielten lautakunta 2015.) Tämän opinnäytetyön tekstilaji on sanakirja, jolloin viittomisessa on tärkeä kiinnittää huomio viittoman artikuloinnin selkeyteen.

Kielellinen rekisteri sisältää kielen muodot, jotka eroavat toisistaan esimerkiksi tyylin, viittomiston ja lauserakenteen perusteella. Suomalaisen ja suomenruotsalaisen viittomakielen rekistereitä ovat muun muassa eri-ikäisten käyttämä kielimuoto, alueelliset erot, yleiskieli, arkikieli ja slang. (Kotimaisten kielten keskuksen viittomakielten lautakunta 2015.) Koska en tiedä, ketkä kaikki tulevat katsomaan opinnäytetyötäni varten viittomiani videoita Signwikissä, valitsen varmuuden vuoksi yleiskielen. Voisin valita ammattikielen, mutta koska en ole jalkapalloilija, en yritä viittoa kuten taitava jalkapalloilija viittoisi. Valitsen yleiskielen, koska näin ollen olen varmistunut, että viittomiseni sopii kaikenikäisille ja kaikenlaisille viittojille. Olen tyyliäni vauhdikas viittoja, joten varsinkin viittoessani esimerkkejä minun on huolehdittava riittävän rauhallisesta ja selkeästä viittomisesta.

Kotimaisten kielten keskuksen viittomakielten lautakunta (2015) ohjeistaa muun muassa pukeutumaan videointia varten kuviottomaan paitaan, välttämään koruja ja vahvaa kynsilakkaa sekä sormuksia. Videokuvan kaksiulotteisuus on huomioitava siten, että viittoja seisoo kameraan nähden hieman vinossa mutta katsoen silti kameraan päin. Tämä on mielestäni erittäin tärkeä muistaa kuvattaessa jalkapalloviittomia ja niiden esimerkkejä, koska pelitilanteissa tapahtuu paljon asioita etenkin syvyys suunnassa (kuva 4).

Kuva 4. Viittominen syvyys suunnassa käsitteessä *sijoittuminen maalin puolelle*

Kuvassa 4 vasemmalla viittomani maali ei näy käden takaa. Keskellä olevassa kuvassa viiton kameraan nähden hieman vinossa, joten maali näkyy. Käsien orientaatio ei kuitenkaan ole hyvä, koska vasemman käden etusormi peittää peukalon. Lopullisessa kuvauksessa vasemman käden olisi hyvä olla hieman viistosti alaspäin, jotta maalin muoto tulee esille, kuten oikeanpuoleisessa kuvassa ilmenee.

Selkeä tausta ja hyvä valaistus ovat myös viittomakielisen videon tärkeimmistä laatuksista. Kuvasin videot studiossa, jossa oli kunnollinen valaistus sekä taustalle että viittojalle. Studiossa oli valmiina vihreä tausta, jonka jätin sellaisenaan käyttöön, koska tausta sopi mielestäni jalkapalloaiheisiin viittomiin jalkapallokentän vihreän värin vuoksi. Valitsin sinisen puseron tuomaan riittävää kontrastia taustalle. Olen vaaleaihoinen, joten sininen ja vihreä toivat myös riittävän kontrastin.

3 AIHEEN RAJAUS JA AINEISTON KERÄÄMINEN

3.1 Aiheen rajaaminen ja informantit

Minulla ei ole lainkaan omaa kokemusta jalkapalloilusta, ja ainoa kokemukseni on tullut tyttärieni kautta. Vaikka olen aktiivinen penkkiurheilija ja seuran urheilua laidasta laitaan, jalkapalloiluun liittyvä sanasto on minulle vierasta. Halusin välttää niin sanottuja perusviittomia kuten esimerkiksi *pelaaja*, *puolustaja*, *maalivahti* tms., koska näistä on jo viittomat Signwikissä. Halusin myös valita aihepiirin, jossa yhdellä käsitteellä voi olla useampi merkitys kontekstista riippuen. Sen takia päätin ottaa yhteyttä yhteen informanttiini, Eetu Keski-Levijokeen, jonka tiesin ennestään pelaavan jalkapalloa ja futsalia. Sain häneltä tukea tarkemman aihepiirin valintaan, ja hän suositteli rajaamaan aiheen *pelitapaan* tai *pelitaktiikkaan*. Tutustuttuani erilaisiin pelitapoihin tein vielä tarkemman rajauksen hyökkäys- ja puolustuspeliin. Aiheen tarkempi rajaaminen tuotti aluksi minulle hankaluuksia, mutta tyttärieni jalkapallovalmentaja antoi hyviä perusteluita tarkemman aihepiirin valinnalle. Hänen kokemuksensa mukaan puolustuspelin termistö on helpompi ja selkeämpi. Hyökkäyspeli on kuitenkin laajuudestaan huolimatta tarpeellisempi, koska sitä harjoitellaan yleensä enemmän sen ”*laajuuden ja sekavuuden*” vuoksi.

Kyselin myös muutamalta viittomakielisen tulkilta heidän ajatuksiaan siitä, millaisista käsitteistä olisi hyvä olla viittomia ja mitä muita toiveita heillä olisi. He toivoivat

kovasti esimerkkejä eri viittomien käytöstä riippuen näkökulmasta, esimerkiksi puolustus- tai hyökkäyspelin näkökulmasta.

Mainitsin ylempänä tienneeni ennestään Eetu Keski-Levijoen jalkapallotaustan. Eetulta sain vinkkejä muista informanteista, ja päädyin verkostojeni kautta Danny De Weerdtiin ja Antti Kronqvistiin. Valintani perusteena on se, että he ovat pienestä pitäen pelanneet jalkapalloa ja ovat edelleen lajissa aktiivisesti mukana. Heistä olisi hyötyä opinnäytetyöni kannalta. Kaikki kolme antoivat suostumuksensa haastattelun tallentamiseen ja siitä kerättyjen viittomien kopioimisen Signwikiin. Kaikki antoivat myös suostumuksensa nimiensä mainitsemiseen tässä opinnäytetyössä.

Eetu Keski-Levijoki on pelannut jalkapalloa lähes koko ikänsä eli noin 30 vuotta, nykyään harrastusmielessä veteraanisarjassa. Hän seuraa myös jalkapalloa ja osallistuu keskusteluun aktiivisesti, omien sanojensa mukaan ”*aivan liikaa*”.

Belgialaislähtöinen Danny De Weerdt on pelannut jalkapalloa noin 20 vuotta. Suomeen muuttamisen jälkeen pelaaminen on jäänyt, mutta hän seuraa edelleen jalkapalloa ja osallistuu aktiivisesti keskusteluun. Dannyn äidinkieli on flaamilainen viittomakieli, mutta hän hallitsee suomalaisen viittomakielen hyvin. Halusin Dannyn mukaan haastatteluun, koska viittomakielialan tutkijana hän tuo haastatteluun lisäarvoa. Dannylla on kyky analysoida viittomia tutkijan positiosta.

Antti Kronqvistin aktiivinen pelaajaura kesti noin 10 vuotta, sen jälkeen hän on pelannut satunnaisesti. Antti kuitenkin seuraa jalkapalloa monella tavalla: lehdissä, televisiossa ja sosiaalisessa mediassa. Hän osallistuu aktiivisesti jalkapalloilusta käytävään keskusteluun. Eetu, Antti ja Danny pitävät aktiivisesti yhteyttä toistensa kanssa jalkapallosta keskustelemisen merkeissä.

3.2 Aineiston kerääminen

Valitsin viitottaviksi 47 termiä, jotka olen kerännyt Suunnittelen liikuntaa -sivustolta, jossa on jalkapallon, salibandyn ja voimistelun sanastoa (Nuori Suomi 2012). Valitsemani termit liittyvät kaikki hyökkäys- ja puolustuspeleihin. Hyökkäyspeleistä on 32 termiä (kuvio 1) ja puolustuspeleistä 15 (kuvio 2). Termien suomenkieliset merkitykset löytyvät liitteestä (liite 1). Suomenkieliset merkitykset on myös lisätty Signwikiin viitotun määritelmävideon alapuolelle.

diagonaalijuoksu	pelattavaksi liikkuminen
diagonaalisyöttö	pelin painopisteen siirto
eteenpäin pelaaminen	puolenvaihto
haastaminen	ristipallo
harhautus	seinäsyöttö
hyökkäyspelin tukeminen	seinä kolmannelle
jalastahaku	syvyysjuoksu
juoksu kasvojen editse	syöttövarjo
juoksu pallon takaa	takaakierto
keskitys	taustanousu
keskitys (korkea)	tilan tekeminen
keskitys (matala)	toinen aalto
kohdepelaaja (target)	U-juoksu
kuljetus	V-juoksu
murtautuminen	vastahyökkäys
pelaaminen vartioidulle pelaajalle	viimeistely

Kuvio 1. Hyökkäyspelin termit (Nuori Suomi 2012)

hidastaminen	sijoittuminen maalin puolelle
katko	syvyys
kaventaminen	tiiviyys
kontrollointi	tukeminen
linjan nosto	vartiointi
ohjaaminen	varmistaminen
prässi (korkea ja matala)	vetäytyminen / hidastaminen
riisto	

Kuvio 2. Puolustuspelin termit (Nuori Suomi 2012)

Tapasimme kolmen informantin kanssa Zoom-etänevotteluohjelman kautta syyskuun lopulla 2020. Olin lähettänyt heille yllä olevat termit, jotta he saisivat etukäteen miettiä viittomia ja selityksiä niihin. En lähettänyt informanteilleni

etukäteen termien merkityksiä, mutta pidin ne esillä haastattelutilanteen aikana. Jos jokin termi oli heille epäselvä, kirjoitin kyseisen termin merkityksen chatiin.

Ohjeistin informantteja heti tapaamisen alkuun keskittymään kolmeen asiaan: 1. Mikä on kyseisen termin viittoma, 2. Selitä jalkapalloa ymmärtämättömälle, mitä kyseinen termi tarkoittaa ja 3. Jos kohtaat kyseessä olevan termin pelitilanteessa joko katsojana tai kentällä, miten käytät kyseistä termiä?

Haastattelu eteni siten, että sormitin termin, jonka jälkeen informantit saivat kukin viittoa kyseisen termin. Sen jälkeen joku heistä selitti termin merkityksen. Samalla kävimme keskustelua siitä, missä tilanteessa kyseinen termi viitottiin ja millaisia vaihtoehtoja viittoman käyttämiselle voi olla. Haastattelu kesti yhteensä kaksi tuntia. Haastattelun jälkeen katsoin videolta käytyä keskustelua termi kerrallaan ja viitoin itse kyseiset termit, niiden merkitykset sekä tarvittaessa esimerkit. Monissa merkityksen selittäminen sisälsi jo esimerkin viittoman käytöstä.

Hyökkäyspeliin liittyvistä termeistä (n=32) kertyi 88 viittomavideota ja puolustuspeliin liittyvistä termeistä (n=15) 43 viittomavideota. Viitoin viittomavastineet ensin raakavideomuotoon, jotka tallensin Googlen Driveen kahteen erilliseen kansioon (puolustus- ja hyökkäyspeli) kommentoijille jaettavaksi. Videot kävivät kommenttikierroksella kolmen informanttini lisäksi useammalla henkilöllä, kuten seitsemällä viittomakielen tulkilla ja neljällä viittomakielisellä kuurolla. Tulkkien suhde jalkapalloon vaihteli laidasta laitaan: aktiiviseuraajasta tietämättömään ja jalkapallotreeneissa tulkanneista niihin, joilla ei ollut kyseistä kokemusta. Viittomakieliset kuurot eivät ole seuranneet lajia lainkaan lukuun ottamatta yhtä, joka on pelannut jalkapalloa 15 vuotta.

Haastattelemiini informantit kommentoivat raakavideoita pääosin videoviestein. Heidän kommenttinsa liittyivät muun muassa tapaani ilmaista viittomia. Viitoin muun muassa *linjan noston* esimerkissäni puolustajien rivin molemmilla käsillä siten, että puolustajien määrä olisi kahdeksan. Näin ei jalkapallossa koskaan ole, vaan puolustajia on joukkueen pelisysteemistä riippuen kolmesta viiteen. Yhdellä kädellä neljällä sormella ilmaiseva puolustusrintama (kuva 5) on yhden informantin mukaan hyvä vaihtoehto.

Kuva 5. Neljän puolustajan puolustusrintama

Viittomastani raakavideosta *diagonaalijuoksusta* sai sellaisen vaikutelman, että kyseessä oli siksak-juoksu eli suunnanmuutosjuoksu, jota en ollut valinnut yhdeksi termiksi. Korjasin viittoman oikeaksi lopulliseen versioon. Kaikki kolme informanttia kommentoivat vielä sitä, että olisi tärkeää pitää selkeä roolinjako hyökkäys- tai puolustuspelaajan näkökulmassa. Jakamassani Drive-kansioissani oli helppo pitää selkeä jako, mutta Signwikissä viittomat olisi lueteltu aakkosjärjestyksessä. Ratkaisin asian siten, että lopullisissa puolustuspeliin liittyvissä esimerkkivideoissa mainitsin puolustajan.

Tiesin haastattelua tehdessäni viittovani lopulliset videot, joten kyselin haastattelun aikana aktiivisesti, jos en ymmärtänyt jotakin termiä edes viitottuna. Jos en olisi ymmärtänyt termin merkitystä, en olisi pystynyt viittomaan termiä riittävän selkeästi. Kyselemiseni oli hyvä tapa, koska informantit joutuivat ajoittain miettimään tarkemmin, miten saisivat selitykseensä mukaan konkreettisia esimerkkejä. Tästä virisi hyviä keskusteluja informanttien välillä, ja he täydensivät myös toistensa kommentteja. Olin esimerkiksi ymmärtänyt käsitteen toinen aalto väärin. Sain informanteilta palautetta, ettei viittomani esimerkki toisesta aallosta ollut oikein. Minulle selitettiin videoviestillä toisen aallon merkitys, ja parin tarkennusviestin jälkeen ymmärsin käsitteen idean ja korjasin esimerkkiviittomiseni oikeaan muotoon lopullisessa videossa.

3.3 Videoiden kuvaaminen ja siirtäminen Signwikiin

Viittominen raakavideoille oli haastavaa, vaikka olen natiivi viittoja. En kuitenkaan ole niin sanottu futisnatiivi, joten koin joidenkin viittomien muodostamisen vaikeaksi. Esimerkiksi ensiksi viittomani linjan nousu kämmenmuodolla näytti kuin olisin viitonut raskaana olevasta naisesta.

Raakavideossa viittomaani HARHAUTUS-termiä (kuva 6) kommentoitiin, ettei käsimuodon muuttuminen liikkeen aikana välttämättä tullut katsojalle selväksi videokuvan kaksiulotteisuuden vuoksi.

--esim. HARHAUTUS-viittoman kohdalla (siitä versiosta, joka lähtee silmien edestä), että vähän vino kuvakulma voisi auttaa hahmottamaan paremmin. Nykyisellään on vähän vaikea nähdä, millainen liike siinä silmien edessä tapahtuu.

Kuva 6. Harhautus eri syvyydestä

Lopullisessa videossa viitoin käsitteen harhautus kahteen kertaan, ensin suoraan kohti kameraa, kuten vasemmanpuoleisessa kuvassa (kuva 6). Jatkoin viittomista kääntämällä kehoani hieman oikealle puolelle, jotta viittoman syvyysliike ja käsimuodon vaihtuminen tuli ilmi.

Kudashev (2013) korostaa muun muassa systemaattisuutta sanakirjan suunnittelussa. Kirjoittajan mukaan sanakirjan käyttäjät odottavat, että samanlaiset ilmiöt kuvataan sanakirjassa aina samalla tavalla. Tätä ei hänen mukaansa saavuteta ilman huolellista suunnittelua. (Kudashev 2013: 22.) Pyrin Kudashev (2013) edellyttämään järjestelmällisyyden keskustelemalla jo ennen raakavideoiden kuvaamista Signwiki-

koordinaattori Pia Taalaksen kanssa siitä, millä tavalla videot kannattaa taltioida Signwikiin. Keskustelin myös videoiden nimeämisistä Mikko Palon kanssa, jolla on laaja kokemus videoiden siirtämisestä verkkoon. Päädyin Mikon suosituksesta siihen, että nimeän videot käytettävän termin mukaan ja lisään nimen perään, onko kyseessä vaihtoehtoinen viittoma vai esimerkki (selite). Jos käsitteellä oli vain yksi viittoma ja yksi esimerkki, nimesin videon vain kyseisellä käsitteellä ja lisäsin käsitteen perään sanan ”esimerkki” (kts. kuva 7). Jos käsitteellä oli kaksi tai useampi viittomavaihtoehto, lisäsin käsitteen perään ”1. vaihtoehto ja 2. vaihtoehto”. Jos esimerkivideoita oli useampi, lisäsin käsitteen perään ”1. esimerkki ja 2. esimerkki”. Näin ollen kokonaisuus oli hallussani, ja pystyin nimeämään videot ja siirtämään ne Signwikiin loogisella tavalla.

The screenshot shows the SignWiki Suomi page for the term "Katko". The page layout includes a sidebar on the left with navigation options like "Sanakirja", "Luokat", and "Listat". The main content area features a video player titled "Katko" showing a sign language video. Below the video is an "Explanation" section stating: "Tilanne, jossa puolustaja katkoo syötön ennen kuin syötön vastaanottaja saa pallon." There is also an "Example of usage" section with a video titled "Katko, esimerkki". To the right of the main content is a classification table for "Katko".

Luokka 1	Urheilu
Luokka 2	Jalkapallo
Artikulaatiopaikka	neutraalilla
Käsimuoto	V-käsimuoto
Change in handshape	Yes

Kuva 7. Signwikin näkymä termissä *katko* (Signwiki Suomi 2013)

Viittomien syöttäminen Signwikiin oli työläs ja tarkkuutta vaativa prosessi. Jokainen video (n=131) siirrettiin YouTubeen, josta ne upotettiin Signwikiin. Jokaisesta YouTube-videosta piti tehdä pysäytyskuva. Pyrin valitsemaan sellaisen pysäytyskuvan, joka ilmaisisi kyseistä viittomaa. Jokaisesta viittotusta käsitteestä piti tehdä myös pysäytyskuva Signwikiin, sekä määritellä viittomispaikka, käsimuoto ja se, oliko viittoma yksi- vai kaksikäntinen (kuva 7). Lisäksi piti luoda yleiskuva lajista, ja päädyin käyttämään kaikissa videoissa samaa jalkapallokenttää esittävää yleiskuvaa, jonka otin ilmaisesta Pixabay-kuvapalvelusta.

4 JALKAPALLON HYÖKKÄYS- JA PUOLUSTUSPELIN VIITTOMAT SUOMALAISESSA VIITTOMAKIELESSÄ JA NIIDEN KÄYTTÖ

Viittomat siirrettiin Signwikiin, joka valikoitui kohteeksi kansalaissanakirjaperiaatteensa vuoksi. Signwikistä viittoma löytyy myös haulla, toisin kuin esimerkiksi oma yksityinen tilini YouTubessa. Aineisto on siis saatavilla kaikille.

Signwikiin luotiin uusi luokka (Jalkapallo) opinnäytetyöhöni valituille viittomille: <https://finsl.signwiki.org/index.php/Luokka:Jalkapallo> Näin viittomat ovat oikean luokan alla yleisen Urheilu-luokan lisäksi. Seuraavissa alaluvuissa on linkit Signwikissä oleviin yksittäisiin videoihin.

4.1 Hyökkäyspelin viittomat

Diagonaalijuoksu

<https://finsl.signwiki.org/index.php/Diagonaalijuoksu>

Diagonaalisyöttö

<https://finsl.signwiki.org/index.php/Diagonaalisy%C3%B6tt%C3%B6>

Eteenpäin pelaaminen

https://finsl.signwiki.org/index.php/Eteenp%C3%A4in_pelaaminen

Haastaminen

<https://finsl.signwiki.org/index.php/Haastaminen>

Harhautus

<https://finsl.signwiki.org/index.php/Harhautus>

Hyökkäyspelin tukeminen

https://finsl.signwiki.org/index.php/Hy%C3%B6kk%C3%A4yspelin_tukeminen

Jalasta haku

<https://finsl.signwiki.org/index.php/Jalastahaku>

Juoksu kasvojen editse

https://finsl.signwiki.org/index.php/Juoksu_kasvojen_editse

Juoksu pallon takaa

https://finsl.signwiki.org/index.php/Juoksu_pallon_takaa

Keskitys

<https://finsl.signwiki.org/index.php/Keskitys>

Keskitys (korkea)

[https://finsl.signwiki.org/index.php/Keskitys_\(korkea\)](https://finsl.signwiki.org/index.php/Keskitys_(korkea))

Keskitys (matala)

[https://finsl.signwiki.org/index.php/Keskitys_\(matala\)](https://finsl.signwiki.org/index.php/Keskitys_(matala))

Kohdepelaaja

<https://finsl.signwiki.org/index.php/Kohdepelaaja>

Kuljetus

<https://finsl.signwiki.org/index.php/Kuljetus>

Murtautuminen

<https://finsl.signwiki.org/index.php/Murtautuminen>

Pelaaminen vartioidulle pelaajalle

https://finsl.signwiki.org/index.php/Pelaaminen_vartioidulle_pelaajalle

Pelattavaksi liikkuminen

https://finsl.signwiki.org/index.php/Pelattavaksi_liikkuminen

Pelin painopisteen siirto

https://finsl.signwiki.org/index.php/Pelin_painopisteen_siirto

Puolenvaihto

<https://finsl.signwiki.org/index.php/Puolenvaihto>

Ristipallo

<https://finsl.signwiki.org/index.php/Ristipallo>

Seinäsyöttö

<https://finsl.signwiki.org/index.php/Sein%C3%A4sy%C3%B6tt%C3%B6>

Seinä kolmannelle

https://finsl.signwiki.org/index.php/Sein%C3%A4_kolmannelle

Syvyysjuoksu

<https://finsl.signwiki.org/index.php/Syvyysjuoksu>

Syöttövarjo

<https://finsl.signwiki.org/index.php/Sy%C3%B6tt%C3%B6varjo>

Takaakierto

<https://finsl.signwiki.org/index.php/Takaakierto>

Taustanousu

<https://finsl.signwiki.org/index.php/Taustanousu>

Tilan tekeminen

https://finsl.signwiki.org/index.php/Tilan_tekeminen

Toinen aalto

https://finsl.signwiki.org/index.php/Toinen_aalto

U-juoksu

<https://finsl.signwiki.org/index.php/U-juoksu>

V-juoksu

<https://finsl.signwiki.org/index.php/V-juoksu>

Vastahyökkäys

<https://finsl.signwiki.org/index.php/Vastahy%C3%B6kk%C3%A4ys>

Viimeistely

[https://finsl.signwiki.org/index.php/Viimeistely_\(maalinteko\)](https://finsl.signwiki.org/index.php/Viimeistely_(maalinteko))

4.2 Puolustuspelin viittomat

Hidastaminen

<https://finsl.signwiki.org/index.php/Hidastaminen>

Katko

<https://finsl.signwiki.org/index.php/Katko>

Kaventaminen

<https://finsl.signwiki.org/index.php/Kaventaminen>

Kontrollointi

<https://finsl.signwiki.org/index.php/Kontrollointi>

Linjan nosto

https://finsl.signwiki.org/index.php/Linjan_nosto

Ohjaaminen

[https://finsl.signwiki.org/index.php/Ohjaaminen_\(puolustus\)](https://finsl.signwiki.org/index.php/Ohjaaminen_(puolustus))

Prässi (korkea ja matala)

<https://finsl.signwiki.org/index.php/Pr%C3%A4ssi>

Riisto

<https://finsl.signwiki.org/index.php/Riisto>

Sijoittuminen maalin puolelle

https://finsl.signwiki.org/index.php/Sijoittuminen_maalin_puolelle

Syvyys

<https://finsl.signwiki.org/index.php/Syvyys>

Tiiviys

<https://finsl.signwiki.org/index.php/Tiiviys>

Tukeminen

<https://finsl.signwiki.org/index.php/Tukeminen>

Vartiointi

<https://finsl.signwiki.org/index.php/Vartiointi>

Varmistaminen

<https://finsl.signwiki.org/index.php/Varmistaminen>

Vetäytyminen

<https://finsl.signwiki.org/index.php/Vet%C3%A4ytyminen>

5 POHDINTA

5.1 Haasteet jalkapalloviittomien tuottamisessa

Takkinen (2008) määrittelee kuvailevan verbin kuvaavan usein liiketilannetta tai liikkumattomuutta, paikallaan oloa. Joku liikkuu itsenäisesti tai joku liikuttaa jotakin kohdetta. (Takkinen 2008, 20.) Jo ryhmähaastattelun aikana tuli selväksi, että suurin osa jalkapalloiluun liittyvistä viittomista oli kuvailevaa. Danny De Weerd, joka on yksi informanteistani, toteaa jalkapalloiluun liittyvissä viittomissa olevan paljon kuvailevia viittomia samaan tapaan kuin esimerkiksi suomenruotsalaisen viittomakielen Signwikiin siirretyissä golfiin liittyvissä viittomissa (Signwiki Finland 2020).

Kuvailevan viittoman tuottaminen riippuu aina vallitsevasta tilanteesta, esimerkiksi siitä, miten pelaaja on sijoittunut suhteessa toiseen pelaajaan ja mihin suuntaan hän liikkuu seuraavaksi. Myös ympäristö, jossa viittoma tuotetaan, vaikuttaa kuvailevaan viittomaan. Pukuhuoneessa tai kentällä tuotettu viittoma viitotaan eri tavalla.

Pukuhuoneessa käytetään Danny De Weerdin mukaan ehkä enemmän perusviittomia, mutta pelitilanteessa enemmän kuvailevia viittomia. Myös se, että onko viittoma valmentajan vai pelaajan näkökulmasta, vaikuttaa esimerkiksi käden orientaatioon (kts. kuva 8).

Kuva 8. Puolustajan orientaatio pelaajan ja valmentajan näkökulmasta

Puolustavan pelaajan näkökulmasta hän on itse kentällä puolustamassa, joten puolustajat ovat samassa linjassa hänen kanssaan (vasen kuva). Valmentaja on kentän laidalla, joten hänen puolustuslinjansa on eri suuntaan kuin puolustajalla (oikea kuva).

Haastattelemiini kolme informanttia totesivat, että jos pelaajalla on käsitys pelistä, periaatteessa on ihan sama, ottaako tulkki pelaajan roolin vai toimiiko kertojana. Kaikki kolme informanttia olivat tosin sitä mieltä, että usein tulkkaus on selkeämpää, jos tulkki ottaa itselleen pelaajan roolin, kertojana saattaa tulla sekaannuksia. He toteavat myös, että tulkkauksen sujumisen kannalta on hyvä, jos tulkilla itsellään on jonkinlaista kokemusta jalkapallosta lajina.

Eräs haastattelemiini tulkki toteaa, että tulkilla itsellään on hyvä olla lajituntemuksen lisäksi skeema eli käsitys pelikentästä, jotta hän pystyy viittomaan esimerkiksi pelaajien sijoittumisen kentällä. Joukkueen pelisysteemi vaikuttaa muun muassa siihen, montako puolustajaa kentällä on. Tämä puolestaan vaikuttaa viittomavalintaan. Kuvassa 8 puolustajia on neljä, joten käytän NELJÄ-lukuviittomaa. Jos joukkueen pelisysteemi käsittää kolme puolustajaa, olisi käytössä KOLME-lukuviittoma, ja vastaavasti viidessä puolustajassa VIISI-lukuviittoma.

5.2 Prosessin eri vaiheet

Hyvällä suunnittelulla vältetään monelta ongelmalta. Sanastokeskus (2006) on luonut käytännön ohjeita sanastotyöhön ryhtyville. Taulukossa 1 on kuvaus siitä, miten olen soveltanut ohjeita omaan työhöni sopivaksi.

Taulukko 1. Sanastokeskuksen ohjeistus ja oma toteutus (Sanastokeskus 2006, soveltaen)

Sanastokeskuksen ohjeistus	Miten olen tehnyt?
Valitse ja rajaa aihe huolellisesti	<ul style="list-style-type: none"> • pelitapa (hyökkäys- ja puolustuspelejä)
Varmista, että käytettävissä on käsiteltävän aiheen asiantuntemusta	<ul style="list-style-type: none"> • kolme asiantuntevaa informanttia • seitsemän viittomakielen tulkkia ja yksi viittomakielinen jalkapalloa harrastava (kommentit valituista termeistä)
Selvitä sanaston käyttötarkoitus, arvioi sen laajuus (käsitteiden määrä ja kielet). Mieti samalla, mitä tietoja kustakin käsitteestä tai termistä on syytä ottaa mukaan. Ota huomioon kohderyhmän eli sanaston käyttäjien tarpeet.	<ul style="list-style-type: none"> • käsitteiden määrä: 47 termiä • viittomat jokaiselle termille • esimerkit ko. termin käyttämiseen (viitottuina)
Valitse käsiteltävän aineiston ja sanaston tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaiset työmenetelmät ja toimintatavat.	<ul style="list-style-type: none"> • aineiston kerääminen viittoon • haastattelu ryhmäkeskusteluna • raakavideoiden kommenttikierros
Suunnittele sanaston tietorakenne ja valitse tallennusmenetelmät ja -välineet sen mukaan. Ota huomioon mahdolliset vaihtoehtoiset käyttö- ja julkaisutarpeet.	<ul style="list-style-type: none"> • videotallenne ryhmäkeskustelusta • viittomat ja esimerkit Signwikiin
Seuraa työn etenemistä, ja tarkista tarvittaessa työtä koskevat suunnitelmat sekä ohjeet.	<ul style="list-style-type: none"> • säännöllinen yhteydenpito informantteihin • termien lähettäminen informanteille hyvissä ajoin • haastattelurungon toimivuus • raakaversiot viittomille
Tiedota hankkeesta jo aloitusvaiheessa tahoille, joita arvelet sanastosi kiinnostavan. Samalla voit saada arvokasta palautetta ja neuvoja, joiden avulla välttyä keksimästä pyörästä uudelleen.	<ul style="list-style-type: none"> • kerroin työstä lasteni jalkapallotreeneissä toimineille tulkeille ja lasteni joukkueen valmentajalle • videot kommenttikierroksella mahdollisimman monella ihmisellä

Aiheen rajaus auttoi karsimaan ylimääräiset termit pois. Tarkalla rajauksella keskustelu pysyi kasassa haastattelutilanteessa eikä rönsyillyt tai poukkoillut. Se, että

olin heti opinnäytetyöprosessin alussa ennen aiheen tarkempaa rajausta yhteydessä itseäni tietävämpiin henkilöihin, oli oikea päätös. Näin osasin käyttää oikeita käsitteitä käyttäessäni internetin hakutoimintoja. 47 termiä on pieni aineisto, mutta kuitenkin riittävä tämän tyyllisessä opinnäytetyössä.

Koska opinnäytetyöni kohderyhmänä ovat muun muassa viittomakielen tulkit, valitsin aluksi kieleksi pelkästään viittomakielen. Suomen kieli näkyisi ainoastaan termeissä sekä tämän opinnäytetyön liitteessä. Käsitteiden merkitysten selittäminen viittomakielellä on kokemukseni mukaan erinomainen tapa viittomakielen tulkin työtä ajatellen. Alun perin en aikonut lisätä Signwikiin suomenkielistä määritelmää viitottujen videoiden lisäksi, mutta raakavideosta saamani palautteen jälkeen päätin lisätä suomenkielisen määritelmän.

Jäin kaipaamaan selityksiä myös suomeksi. Olisi kiva, että merkityksen näkisi ihan ”vilkaisemalla”, viitottujen videoiden osalta ei ainakaan tämmöiseltä vieraskieliseltä onnistu.

Lisäämällä suomenkielisen määritelmän otin siis huomioon kohderyhmän tarpeet. Suomenkielinen määritelmä on hyvä ajatus etenkin, jos jalkapallo on (tulkitille) vieras laji.

Samainen tulkki kommentoi, että joitain määrittelyvideoita joutui katsomaan pari-kolme kertaa, koska jalkapallo ei ollut hänelle ennestään tuttu laji. Sellaiset selitykset, joissa viitattiin paitsioon, olivat erityisen vaikeita, koska hän ei ymmärtänyt paitsiosääntöä. Tässä työssä ei ollut mukana paitsio-termiä, jonka suomenkielinen määritelmä löytyy muun muassa Palloliiton sivuilta. Signwikissä on ennestään video paitsiosta, mutta ei määritelmää.

Se, että haastattelu toteutui ryhmämuotoisena, on käsiteltävän aineiston tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaista, koska sitä kautta sain useamman esimerkin kyseisen viittoman käytöstä.

5.3 Lopuksi

Opinnäytetyöni tutkimuskysymyksinä olivat:

1. Millaisia viittomia suomalaisessa viittomakielessä on jalkapallon hyökkäys- ja puolustuspelissä?
2. Miten nämä viittomat tuotetaan pelitilanteissa?

Keräsin opinnäytetyöhöni 131 viitottua videota 47:sta suomenkielisestä käsitteestä, jotka olen kerännyt Suunnittelen liikuntaa -sivustolta, jossa on jalkapallon, salibandyn ja voimistelun sanastoa (Nuori Suomi 2012). Kyseessä on murto-osa jalkapalloon liittyvistä termeistä. Pelkästään käsite ”jalkapallo lajina” antoi Googlen hakukoneessa 2,6 miljoonaa tulosta, ”jalkapallo hyökkäyspeli”-haku tuotti 66 400 tulosta ja vastaavasti puolustuspelejä 47 700 tulosta.

Pohdin tämän opinnäytetyön johdantoluvussa HALLITA-viittomien variantteja. Opinnäytetyötä varten haastattelemani henkilöt viittoivat HALLITA kukin eri tavalla. Kaikki kolme informanttia viittoivat pelitilanteeseen liittyvästä hallinnasta kuten Suvin artikkeli 2323. Yksi heistä viittooi myös kuten Suvin artikkeli 472 (kuva 9).

Kuva 9. Hallita, Suvin artikkelit 2323 ja 472 (Suvi 2018)

Pallonhallinnan yksi informantti viittoi siten, että toinen käsi kuvaa palloa ja toinen käsi kenkää pallon päällä (kuva 10).

Kuva 10. Pallonhallinta

Toinen informantti viittoi pallonhallinnan yhdistämällä kaksi viittomaa: PALLO ja HALLINTA (kuva 11).

Kuva 11. Pallonhallinta (PALLO + HALLITA)

Kolmas informantti viittoi HALLITA sekä pelin että pallonhallinnan näkökulmasta kuten kuvassa 12.

Kuva 12. Pelinhallinta ja pallonhallinta

Kuvassa 12 oleva viittoma tarkoittaa kyseisen informantin mukaan myös sitä, mitä taitoja pelaajalla on. Viittomavaihtoehtoja on siis yhtä paljon kuin viittovia ihmisiä. Sen takia ei voi liiaksi korostaa viittomakielen tulkin omakohtaista kokemusta jalkapallosta lajina sekä yhteistyön merkitystä tulkin ja valmentajan tai viittomakielisen pelaajan välillä. Joukkueen ja viittomakielen tulkin työn mielekkyyden kannalta jatkumo olisi erittäin hyvä asia, jotta tulkit pääsisivät sisälle joukkueen tapoihin, ja jotta heille muodostuisi käsitys joukkueesta kokonaisuudessaan. Tämä näkyisi sujuvampana tulkkauksena.

Toivon tämän opinnäytetyöni toimivan jollekulle sysäyksenä sanastotyölle, ja jalkapallokin saa viittomansa kaikkien käyttöön. Signwiki on loistava alusta erilaisille viitottuihin videoihin matalan kynnyksen kansalaisanakirjan periaatteen vuoksi. Henkilökohtaisesti opinnäytetyön tekeminen oli minulle mielenkiintoinen tutkimusmatka jalkapallon maailmaan. Olen nyt seurannut tyttöjeni harjoituksia ja pelejä eri silmin.

LÄHTEET

Grönros Eija-Riitta 2013. Sanakirjojen normatiivisuus ja deskriptiivisyys. Julkaisussa Tyysteri Laura & Lehtosalo Kaisa (toim.) Hyvä sanakirja. Tieteellisiä, käytännöllisiä ja eettisiä näkökulmia leksikografiaan. Turun yliopiston suomen kielen ja suomalais-ugrilaisen kielentutkimuksen oppiaineen julkaisuja 3. Turku: Painosalama. 35 – 52.

Hirsjärvi Sirkka, Remes Pirkko & Sajavaara Paula 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Isomäki Timo & Metsola Aki 1994. Urheiluviittomia. Opinnäytetyö. Turun Kristillinen Opisto

Kotimaisten kielten keskuksen viittomakielten lautakunta 2015. Laatua viittomakielelle kääntämiseen. Helsinki: Kuurojen Liitto ry. Verkkojulkaisu. https://kuurojenliitto.fi/wp-content/uploads/2020/02/laatua_viittomakielelle_kaantamiseen_v3_linkit.pdf (viitattu 8.9.2020)

Kudashev Igor 2013. Sanakirjan suunnittelu ja siihen vaikuttavat tekijät. Julkaisussa Tyysteri Laura & Lehtosalo Kaisa (toim.) Hyvä sanakirja. Tieteellisiä, käytännöllisiä ja eettisiä näkökulmia leksikografiaan. Turun yliopiston suomen kielen ja suomalais-ugrilaisen kielentutkimuksen oppiaineen julkaisuja 3. Turku: Painosalama. 21–34.

Kuronen Juuso 2012. ”Nyt helähti piparkakkuhylly!” – Suomalaisen viittomakielen salibandyviittomien luokittelu. Opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Lakner Kati 2014. Vian termipankki - 10 vuotta suomalaisen viittomakielen termityötä. Blogijulkaisu. <https://www.via-ok.net/blogi/vian-termipankki-10-vuotta-suomalaisen-viittomakielen-termityota> (viitattu 4.10.2020)

Metsämuuronen Jari 2006. Aineiston hankinnan menetit. Julkaisussa Metsämuuronen Jari (toim.) Laadullisen tutkimuksen käsikirja. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy. 112 – 120.

Nuopponen Anita 2009. Käsitemanalyysejä käsitteanalyyseistä – kohti systemaattista käsitteanalyysejä. Julkaisussa Enell-Nilsson Mona & Nissilä Niina. Kieli ja valta. VAKKI-Symposiumi Sähköiset julkaisut. http://www.vakki.net/publications/no36_fin.html (viitattu 25.3.2020)

Peräsaari Anna & Irmasto Netta 2020. Viittomista parketilla ja kaukalossa: näkökulmana koripallo ja ringette. Opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Sanastokeskus 2006. Mitä terminologinen sanastotyö on ja mihin sitä tarvitaan? Sanastokeskus TSK ry. Verkkojulkaisu. http://www.tsk.fi/tsk/fi/sanastoty%C3%B6_-_mit%C3%A4%2C_miksi_ja_kenelle%3F-8.html (viitattu 8.9.2020)

Sandman, Erika 2013. Vertailu työväliseen vähän tutkitun kielen kuvauksessa. Julkaisussa Kolehmainen Leena, Miestamo Matti & Nordlund Taru (toim.) Kielten vertailun metodiikkaa. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. 56 – 95.

Savolainen Jussi-Pekka 2017. Sanoilla on väliä –pohdintaa termistöstä. Blogijulkaisu. <https://jalkapalloblogi.com/2017/03/06/sanoilla-on-valia-pohdintaa-termistosta/> (viitattu 8.9.2020)

- Savolainen Leena 2020. Henkilökohtainen tiedonanto. Sähköposti 14.9.2020.
- Scolik Gabriela 2017. Pelaajan kirja. Jalkapallo. Helsinki: Readme.fi
- Signwiki Finland 2020. Suomenruotsalaisen viittomakielen kansalaissanakirja. Verkkojulkaisu. <https://finssl.signwiki.org/index.php/Huvudsida> (viitattu 25.10.2020)
- Signwiki Suomi 2013. Ordbok i finlandssvenskt teckenspråk. Verkkojulkaisu. <https://finssl.signwiki.org/index.php/Etusivu> (viitattu 8.9.2020)
- Suomen Palloliitto 2017. Opi viittomaan futissanoja. Verkkojulkaisu. <https://www.palloliitto.fi/videot/jalkapalloharrastus/opi-viittomaan-futissanoja> (viitattu 3.9.2020)
- Takkinen Ritva 2008. Kuvailevat verbit suomalaisessa viittomakielessä. Puhe ja kieli, 28:1. 17–40.
- Nuori Suomi 2012. Suunnittele liikuntaa-palvelu. Verkkosivusto. http://www.suunnittelenliikuntaa.fi/NuoriSuomi/Evaita_ohjaamiseen/jalkapallo/Jalkapallosanasto+ja+merkit/ (viitattu 19.9.2020)
- Pietilä Laura 2012. Liikettä kentällä. Kuvailevat verbit futsalin pelitilanteiden kerronnassa. Opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu.
- Suonuuti Heidi 2006. Sanastotyön opas. Helsinki: Laser-Paino Oy.
- Suvi 2018. Suvi – Suomalaisen viittomakielen verkkosanakirja. Verkkosivusto. <http://suvi.viittomat.net/index.php> (viitattu 8.9.2020)
- Taalas Pia 2020a. Henkilökohtainen tiedonanto. Tekstiviesti 8.9.2020.
- Taalas Pia 2020b. Henkilökohtainen tiedonanto. Videoviesti 7.11.2020.
- Viittomakielinen kirjasto 2014. Verkkosivusto. <https://viittomakielinenkirjasto.fi/> (viitattu 8.9.2020)

LIITTEET

Liite 1 Hyökkäys- ja puolustuspelin termien merkitykset suomeksi

Määritelmät on kerätty Suunnittelen liikuntaa -sivustolta (Nuori Suomi 2012)

Hyökkäyspelin termejä

Diagonaalijuoksu

viistosti eteenpäin kentän poikittaissuunnassa tapahtuva juoksu

Diagonaalisyöttö

viistosti eteenpäin kentän poikittaissuunnassa tapahtuva syöttö

Eteenpäin pelaaminen

pallon pelaaminen hyökkäyssuuntaan. Pelaaminen voi tapahtua keskikentän kautta lyhyillä syötöillä tai yhdellä pitkällä syötöllä suoraan keskialueen yli hyökkääjälle tai vastustajan puolustuslinjan taakse.

Haastaminen

tilanne, jossa pallollinen pyrkii eteenpäin kuljettamalla palloa kohti puolustajaa luoden ongelman puolustajalle (1v1 tilanne).

Harhautus

tilanne, jossa pallollinen pelaaja esim. vartaloa käyttäen yrittää saada puolustajan luulemaan hänen yrittävän esim. oikealta ohi, mutta tekeekin aivan toisin. Tavoitteena on päästä vastustajan ohi pallo kontrollissa (1v1).

Hyökkäyspelin tukeminen

tilanne, jossa kanssapelaaja luo pelin syvyyden pallollisen alapuolelle ja tarjoaa siten mahdollisuuden pelata taaksepäin.

Jalastahaku

tilanne, jossa pallollinen jättää pallon kohtaamalleen kanssapelaajalle. Tilanne luo vastustajalle ongelman, kun suunta muuttuu.

Juoksu kasvojen editse (juoksu ristiin kasvokkain)

juoksu, jossa palloton pelaaja juoksee tukemaan selkä vastustajan maalia kohti olevaa syötön vastaanottavaa pelaajaa hänen alapuolelleen/sivulle.

Juoksu pallon takaa

juoksu, jossa palloton pelaaja juoksee syvyysuunnassa (eräänlainen syvyysjuoksu pallollisen takaa) pystyyn tehden syöttösuunnan hyökkäyssuuntaan liikkuvalla pallolliselle.

Keskitys

syöttö maalille kentän laidalta. Keskitys annetaan

a) matalana ja kovana etualueelle,

b) korkeana taakse tai

c) aikaisena keskityksenä puolustuslinjan taakse.

Kohdepelaaja (target)

hyökkääjäpelaaja, joka pitää pelin syvyyden hyökkäysvaiheessa ja on käytettävissä vartioitunakin. Hän on hyvä pääpelaaja, kookas, pystyy suojavaan ja pitämään palloa ja osaa ottaa muun joukkueen mukaan hyökkäykseen

Kuljetus

pelaaja luo pelitilaa juoksemalla pallon kanssa

Murtautuminen

tapahtuu kuljettamalla tai syöttämällä puolustuksen selustaan siten, että siitä seuraa maalintekoyritys.

Pelaaminen vartioidulle pelaajalle

tilanne, jossa pallo pelataan kanssapelaajalle, vaikka hänellä on vastustaja vartiointietäisyydellä

Pelattavaksi liikkuminen

pallolliselle luodaan syöttösuuntia esim. liikkumalla pois syöttövarjosta tai irtautumalla vastustajan vartioinnista.

Pelin painopisteen siirto

tilanne, jossa yhdellä tai useammalla syötöllä vaihdetaan pelin painopistettä kentän leveys- tai syvyysuunnassa. Tavoitteena on saada pelitilaa.

Puolenvaihto

pitkä syöttö kentän laidalta toiselle.

Ristipallo

pitkä syöttö kentän toiselta puolelta toiselle puolelle. Ristipallossa on syvyyttä enemmän kuin puolenvaihdossa.

Seinäsyöttö

tilanne, jossa pallollinen käyttää kanssapelaajaa ns. seinänä ohittaessaan vastustajan. Kanssapelaaja palauttaa pallon yhdellä kosketuksella.

Seinä kolmannelle

seinäsyöttö, jossa pallollinen pelaaja syöttää kanssapelaajalle, joka pelaa seinäsyötön (yhdellä kosketuksella) kolmannelle pelaajalle.

Syvyysjuoksu

kentän syvyysuunnassa tehty juoksu (pallollisen tai pallottoman pelaajan).

Syöttövarjo

tila vastustajan takana, johon pallollinen ei voi syöttää.

Takaakierto

tilanne, jossa pallollinen saa apua takaa juoksevalta kanssapelaajalta, joka luo syöttösuunnan hyökkäyssuuntaan.

Taustanousu

pelaaja nousee esim. laidalle luotuun tyhjään tilaan.

Tilan tekeminen

liikkuminen pallollisena tai pallottomana tavoitteena tilan tekeminen itselle tai kanssapelaajille.

Toinen aalto

pelaajat, jotka sijoittuvat etummaisten hyökkääjäpelaajien alapuolelle. Yleensä maalintekotilanteissa, kulmissa ja keskitystilanteissa he luovat syvyyden.

U-juoksu (tilanteko itselle/ liikkuminen pelattavaksi)

a) hyökkääjä pyrkii välttämään paitsiota ja hänelle ollaan syöttämässä

b) pelaaja pyrkii liikkumaan siten, että saa vastaanottaa pallon pelin edistämisen kannalta edullisessa asemassa esim. puoliksi kääntyneenä. U-juoksu on kaarevampi juoksu kuin V-juoksu. Olennaista on myös hyötyä liikkeestä pallon vastaanottohetkellä.

V-juoksu (tilanteko itselle/ liikkuminen pelattavaksi)

pelaajan tekemä juoksu ensin toiseen suuntaan ja sitten jyrkästi ja nopeasti suuntaa vaihtaen toiseen suuntaan. V-juoksu on erityisen hyödyllinen vartioinnista irtauduttaessa tai edettäessä rangaistusalueella maalintekotilanteeseen.

Vastahyökkäys

nopea suunnanmuutos puolustuspelistä hyökkäyspeliin.

Viimeistely (maalinteko)

hyökkäys päättyy maalintekoon tai maalintekoyritykseen.

Puolustuspeli

Hidastaminen

tilanne, jossa puolustava pelaaja estää avaavan syötön ja ohjaa hyökkäävää pallollista pelaajaa. Tärkeintä ei ole ensimmäiseksi pyrkiä pallon riistoon. Pää tavoite on voittaa aikaa omille kanssapelaajille ehtiä puolustustehtäviin.

Katko

tilanne, jossa puolustaja katkoo syötön ennen kuin syötön vastaanottaja saa pallon.

Kaventaminen/ tasapainottaminen (tiiviyys leveyssuunnassa)

tilanne, jossa pelaajat siirtyvät sille puolelle kenttää, jossa pallo on. Tavoitteena on pienentää vastustajan pelitilaa ja luoda miesylivoima alueelle, jossa on pallo. Jos vastustaja pelaa pallon keskelle kenttää, prässä lähin pallollista ja laidoista liikutaan keskemälle.

Kontrollointi

tilanne, jossa puolustava pelaaja pitää silmällä lähialueella olevia pelaajia.

Linjan nosto (tiiviyys kentän pituussuunnassa)

tilanne, jossa puolustuslinja nousee ylöspäin tarkoituksena vähentää vastustajan pelitilaa ja jättää vastustajia paitsioasemaan.

Ohjaaminen

pyrkimys saada vastustaja pelaamaan haluttuun suuntaan.

Prässi

tilanne, jossa puolustavan joukkueen pelaaja liikkuu kohti (prässää) pallollista vastustajaa pakottaen hänet kuljettamaan tai syöttämään palloa taaksepäin. Tavoite on estää eteenpäin pelaaminen. Tarkoitus on myös hidastaa vastustajan hyökkäystä, yrittää ohjata vastustajan peli haluamaansa suuntaan ja, jos mahdollista, riistää pallo.

a) Korkea prässi

tilanne, jossa useat pelaajat yhteistyössä aloittavat puolustamisen ylhäältä vastustajan kenttäpuolelta, usein rangaistusalueen läheltä. Tarkoitus on voittaa pallo, pakottaa vastustaja huonoihin syöttöihin tai ohjata peliä haluttuun suuntaan.

b) Matala prässi

tilanne, jossa puolustava joukkue välittömästi pallon menettämisen jälkeen vetäytyy noin keskilinjan tasolle, jossa puolustaminen alkaa. Tarkoitus on, että ei tule ohipelatuksi vastustajan kenttäpuolella ja omalla kenttäpuolella saadaan vastustajan pelitila mahdollisimman pieneksi.

Riisto

tilanne, jossa puolustaja riistää pallon pallolliselta. Se voidaan tehdä ilman vartalokontaktia tai vartalokontaktia (taklaus) hyväksi käyttäen.

Sijoittuminen maalin puolelle

puolustajan sijoittuminen vastustajan ja oman maalin väliin. Tällä voidaan tarkoittaa koko joukkuetta tai tilannetta, jossa niin moni kuin mahdollista sijoittuu pallollisen vastustajan ja oman maalin väliselle alueelle.

Syvyys puolustuspelissä

syvyydellä voidaan tarkoittaa yhtä pelaajaa tai joukkueen osaa. Matala puolustusyvyys luo esimerkiksi vastustajalle maalipaikan.

Tiiviys

joukkueen eri osien (puolustus, keskikenttä ja hyökkäys) välinen etäisyys kentän pituus- ja leveysuunnassa.

Tukeminen

tilanne, jossa puolustava pelaaja tukee prässääjää. Jos prässääjä ohitetaan, tulee tukijan heti pystyä riistämään pallo vastustajalta.

Vartiointi

sijoittuminen oman maalin puolelle ja niin lähelle vastustajaa, että pystyy katkaisemaan syötön tai saa riistettyä pallon.

Varmistaminen

tilanne, jossa puolustava pelaaja varmistaa prässääjän ja tukijan/peittäjän takana olevaa tilaa.

Vetäytyminen / hidastaminen (peittäminen)

vastustajan hyökkäyspelin kannalta tärkeiden alueiden peittämistä ja valmistaa puolustajia katkoihin, vartiointiin ja prässiin.